

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 320/2021-12

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a Miloša Maďara v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky obchodnej spoločnosti **PETREX CAR s. r. o.**, Vojenská 11, Košice, IČO 46 856 595, zastúpenej advokátskou kanceláriou **AZARIOVÁ & RUŽBAŠÁN Law firm s. r. o.**, Kmeťova 26, Košice, v mene ktorej koná konateľ a advokát JUDr. Róbert Ružbašán, proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach č. k. 1 Co 221/2019 zo 17. septembra 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) 18. decembra 2020 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a svojho práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom všeobecného súdu označeným v záhlaví tohto uznesenia. Napadnutý rozsudok navrhuje zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že súd prvej inštancie vyhovel žalobe sťažovateľky, ktorou sa proti žalovanej poisťovni domáhala zaplatenia sumy 296,71 eur predstavujúcej krátené poisťné plnenie, na ktoré mala sťažovateľka, resp. jej právny predchodca, nárok z titulu povinného zmluvného poistenia za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla. Sťažovateľke bol zároveň priznaný nárok na náhradu trov konania v rozsahu 86 %. V prevyšujúcej časti, v ktorej žiadala príslušenstvo danej pohľadávky v podobe úrokov z omeškania, bola jej žaloba zamietnutá. Súd prvej inštancie v tomto smere poukázal na § 11 ods. 8 v spojení s § 11 ods. 6 písm. a) zákona č. 381/2001 Z. z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej

len „zákon o PZP“) a na právne závery vyplývajúce z rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 3 Cdo 145/2017 z 22. novembra 2018.

3. Proti výroku rozsudku o zamietnutí žaloby v prevyšujúcej časti a výroku o trovách konania sa sťažovateľka odvolala. Tvrdila, že jej patrí i úrok z omeškania, pretože si ho uplatnila ako sankciu žalovaného za nesplnenie peňažnej povinnosti v súlade s § 517 Občianskeho zákonníka, a nie ako sankciu za nesplnenie nepeňažnej povinnosti vyplývajúcej zo zákona o PZP.

4. Napadnutým rozsudkom krajský súd rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil. V dôvodoch svojho rozhodnutia vysvetlil, že zákon o PZP umožňuje úročenie poistného plnenia len v tom prípade, keď si poisťovateľ nesplní svoju povinnosť uloženú mu v súvislosti so šetrením poistnej udalosti, a tiež v prípade, keď poškodenému zašle oneskorené vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol poskytnúť poistné plnenie. Účelom tejto právnej úpravy je ochrana poškodeného, aby poisťovňa pod následkom tejto sankcie nezostala nečinná a aby bola nútená oznámiť poškodenému spôsob vybavenia jeho poistnej udalosti v lehote 3 mesiacov. Okrem toho zdôraznil, že označená právna otázka bola riešená najvyšším súdom aj v rozsudku č. k. 1 Cdo 212/2017 z 26. februára 2019, z ktorého vyplýva, že pre zákon o PZP ako špeciálny právny predpis upravujúci určitú oblasť poistenia vo vzťahu k Občianskemu zákonníku platí, že jeho ustanovenia majú prednosť pred ustanoveniami Občianskeho zákonníka.

II.

Argumentácia sťažovateľky

5. Sťažovateľka v ústavnej sťažnosti namieta neudržateľnosť záverov krajského súdu. Zastáva názor, že v napadnutom rozsudku ide o extrémne vybočenie z pravidiel upravujúcich civilné sporové konanie, a to na základe nesprávnej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona. Je presvedčená o tom, že rozhodnutie vydané v jej kauze je svojvoľné a bez náležitého odôvodnenia.

6. V rámci prvej zo sťažnostných námietok sa sťažovateľka venuje nepriznaným úrokom z omeškania. V tejto súvislosti opakuje svoje odvolacie argumenty, keď uvádza, že pripustením záveru krajského súdu by nastala absurdná situácia, keď by žalobcovia (poškodení) mali nárok na zaplatenie úroku z omeškania priamo od škodcov podľa § 517 ods. 2 Občianskeho zákonníka, t. j. za nesplnenie peňažnej povinnosti riadne a včas, ale voči poisťovateľovi by (z titulu uplatnenia nároku z PZP) takýto nárok nemali. Zároveň by došlo k zvýhodneniu poisťovateľov na úkor ostatných dlžníkov, ktorí by boli na rozdiel od poisťovateľov povinní zaplatiť úroky z omeškania od momentu, keď sa dostali do omeškania s plnením peňažného dlhu, v dôsledku čoho dochádza k diskriminácii dlžníkov odlišných od poisťovní.

7. Nadväzne sťažovateľka kritizuje rozsudok aj v časti výroku o trovách konania, o ktorom krajský súd rozhodol, zohľadňujúc nielen istinu pohľadávky, ale aj jej príslušenstvo. Konštantná judikatúra súdov pritom vychádza zo záveru, že úroky z omeškania a náklady spojené s uplatnením pohľadávky sú príslušenstvom pohľadávky (§ 121 ods. 2 Občianskeho zákonníka), a pokiaľ nie sú samostatne predmetom konania, súd pri rozhodovaní o nároku na náhradu trov konania vychádza len z uplatnenej istiny a z úspechu strán sporu k tomuto nároku. Sťažovateľka bola v konaní v plnom rozsahu úspešná, a je presvedčená o tom, že čiastočný neúspech v časti úrokov

z omeškania ako príslušenstva pohľadávky sa nemôže v danom prípade zohľadňovať pri následnom rozhodovaní o trovách konania.

8. Napokon sťažovateľka poukazuje na porušenie princípu právnej istoty, pretože právne závery krajského súdu sú v rozpore s ustálenou rozhodovacou praxou najvyšších súdnych autorít a všeobecných súdov, napr. s rozsudkom krajského súdu č. k. 3 Co 335/2017 z 22. novembra 2018 alebo s rozsudkom krajského súdu č. k. 4 Cob 31/2018 z 28. júna 2018.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

9. Podstatou ústavnej sťažnosti je námietka sťažovateľky o porušení jej práv napadnutým rozsudkom krajského súdu, ktorému vyčíta nesprávnu interpretáciu ustanovení zákona o PZP, svojvoľnosť a nedostatočnosť odôvodnenia.

10. Ústavný súd predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť sťažovateľky, zohľadniac súčasný postoj prezentovaný Európskym súdom pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v kontexte rozhodovacej činnosti ústavného súdu v tzv. bagateľných veciach (rozhodnutie ESLP vo veci Kláčanová proti Slovenskej republike, č. 8394/13, rozsudok z 27. 11. 2018), v zmysle ktorého tzv. bagateľnosť veci (predmetu konania) nemôže byť jediným a nosným dôvodom odmietnutia ústavnej sťažnosti (I. ÚS 247/2019), a nie je tomu tak ani v tomto prípade.

11. I keď časť dôvodov ústavnej sťažnosti týkajúca sa nedostatočného odôvodnenia by smerovala skôr k jej odmietnutiu ako neprípustnej pre nepodanie dovolania podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“), ktoré je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho sudu vo veci samej, ústavný súd, vychádzajúc z materiálnej ochrany ústavnosti, s ohľadom na namietané nesprávne právne posúdenie veci krajským súdom bol toho názoru, že sťažovateľka by mala dostať vecnú odpoveď na ňou nastolene otázky.

12. V súvislosti s naformulovaným obsahom ústavnej sťažnosti ústavný súd ďalej uvádza, že pokiaľ ide o medze jeho zasahovania do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, neprislúcha mu hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia veci všeobecnými súdmi, tak ako to požaduje sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov, ale jeho úloha sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov súdnej interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách, a to najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, resp. či nie sú arbitrárne s priamym dopadom na niektoré zo základných ľudských práv (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07).

13. Rešpektujúc judikatúru ESLP, ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre tiež neustále pripomína, že jedným z kľúčových princíпов spravodlivého súdneho konania, ako ich zaručuje čl. 6 ods. 1 dohovoru (obdobne čl. 46 ods. 1 ústavy), je aj právo na náležité odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Jeho obsahom je právo strany sporu na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo

relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti („*fairness*“) pritom zaväzuje súdy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (napr. III. ÚS 135/04, III. ÚS 198/05, III. ÚS 34/07). Potreba náležite odôvodniť súdne rozhodnutie je daná tiež vo verejnom záujme, pretože je jednou zo záruk, že výkon spravodlivosti nie je arbitrárny, neprehľadný a že rozhodovanie súdu je kontrolovateľné verejnosťou (IV. ÚS 296/09).

14. V intenciách uvedenej judikatúry ústavný súd pristúpil k preskúmaniu napadnutého rozsudku, pričom z jeho obsahu nezistil takú skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup krajského súdu nemajúci oporu v relevantnej právnej úprave či v doterajšej rozhodovacej praxi. Krajský súd vo vzťahu ku kľúčovej otázke charakteru uplatneného úroku z omeškania citoval príslušné ustanovenia zákona o PZP, z ktorých vyvodil, že povinnosť poisťovateľa plniť podmieňuje zákon preukázaním nároku na náhradu škody poškodeným. Logickým vyústením takto podmienenej povinnosti poisťovateľa plniť je tiež úprava jej zročnosti (§ 11 ods. 7), ktorú zákon spája buď s pozitívnym výsledkom šetrenia poistnej udalosti (v prospech poškodeného) alebo (v prípade ak poisťovateľ neskončí šetrenie poistnej udalosti so záverom, že uplatnený nárok na náhradu škody má za preukázaný) s úpravou povinnosti plniť súdnym rozhodnutím. Vzťahnuc uvedené na prípad sťažovateľky, krajský súd uzavrel, že žalovaná sťažovateľke oznámila, že z dôvodu nedostatočného preukázania zvyšnej časti uplatneného nároku jej náhradu škody neposkytne. Do omeškania s plnením žalovanej sumy sa teda žalovaná nedostala, keďže povinnosť žalovanej nahradiť sťažovateľke škodu bola sporná a vyžadovala riešenie sporných skutkových otázok. Len nesplnenie povinnosti poisťovateľa poskytnúť do 3 mesiacov písomné vysvetlenie dôvodov, pre ktoré odmietol plniť, rovnako ako aj nesplnenie povinnosti plniť v prípade oznámenia výšky preukázaných nárokov poškodenému zákon sankcionuje vznikom povinnosti poisťovateľa plniť poškodenému úroky z omeškania (§ 11 ods. 8 zákona o PZP).

15. Uvedené právne závery krajský súd podporil poukazom na rozhodnutie najvyššieho súdu č. k. 1 Cdo 212/2017 z 26. februára 2019, v ktorom bola označená právna otázka komplexne riešená, a ktorej podstatu zhrnul v bode 26 napadnutého rozsudku. Na tieto závery ústavný súd odkazuje bez potreby ich rekapitulácie, pričom práve v tomto rozhodnutí najvyšší súd vyjadril svoj názor na účel úročenia poistného plnenia v zákonom stanovených prípadoch.

16. Ústavný súd teda po dôkladnom preskúmaní napadnutého rozsudku nezistil, že by ho bolo možné kvalifikovať ako nezlučiteľný s označenými článkami ústavy a dohovoru, teda že by zo strany orgánov súdnej moci nebola sťažovateľke ústavne konformným spôsobom poskytnutá ochrana v jej základných právach, resp. že by napadnutý rozsudok krajského súdu bol nedostatočne odôvodnený alebo arbitrárny. Práve naopak, v napadnutom rozhodnutí sa krajský súd zaoberal všetkými sťažnostnými argumentmi sťažovateľky vrátane dôvodnosti zamietnutia ňou uplatneného nároku na úroky z omeškania, pričom svoje právne závery presvedčivo, logicky a konzistentne odôvodnil. Napadnuté rozhodnutie žiadne známky svojvôle nevykazuje a nie je možné prisvedčiť ani tvrdeniu sťažovateľky o jeho nedostatočnom odôvodnení.

17. Pokiaľ sťažovateľka poukazovala na iné (staršie) rozhodnutia krajského súdu, ktoré posúdili vymedzenú právnu otázku rozdielne, ústavný súd v tomto kontexte pripomína, že mu neprislúcha zjednocovať *in abstracto* judikatúru všeobecných súdov a suplovať tak poslanie, ktoré sa podľa zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o súdoch“) zveruje primárne najvyššiemu súdu, ktorému sa okrem

iného priznáva aj právomoc zaujímať stanoviská k zjednocovaniu výkladu zákonov a iných všeobecne záväzných právnych predpisov (m. m. I. ÚS 17/01, IV. ÚS 267/05, II. ÚS 752/2016, II. ÚS 861/2016, III. ÚS 205/2017). Nástroje na zjednocovanie judikatúry sú v zmysle zákona o súdoch dostupné aj na úrovni okresných súdov prostredníctvom grémií a predsedov grémií alebo na úrovni krajských súdov prostredníctvom kolégií a predsedov kolégií.

18. Za situácie, keď sa najvyšší súd k danej právnej otázke vyjadril a na tieto poukázal pri svojom rozhodovaní nielen krajský súd, ale už aj súd prvej inštancie (s odkazom na rozsudok najvyššieho súdu č. k. 3 Cdo 145/2017 z 22. novembra 2018, pozn.), nemožno v prípade sťažovateľky ani len uvažovať o porušení princípu právnej istoty.

19. Pokiaľ ide výrok o trovách konania, ústavný súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní ústavných sťažností týkajúcich sa tejto problematiky, ktorá má vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi akcesorickú povahu, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k prípadnému zrušeniu napadaného výroku o trovách konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) zvlášť extrémnym spôsobom, alebo ak zistí, že napadnutým rozhodnutím došlo zároveň aj k neprípustnému zásahu do iných ústavou zaručených práv (m. m. II. ÚS 78/03, II. ÚS 31/04, IV. ÚS 45/06, I. ÚS 156/2010, IV. ÚS 40/2011).

20. Z odôvodnenia napadnutého rozsudku (v spojení s rozsudkom súdu prvej inštancie) vyplýva, že pri rozhodovaní o trovách konania bola aplikovaná zásada úspechu vo veci (§ 255 ods. 1 CSP), ktorý bol zistený porovnaním žalobnej žiadosti (petitu) a výroku rozhodnutia, ktorým sa vo veci rozhodlo. Z pohľadu ústavného súdu nevykazuje napadnuté rozhodnutie znaky svojvôle, keďže krajský súd (potvrdzujúc vecnú správnosť daného výroku o trovách) rozhodol v intenciách zákona, teda spôsobom, ktorý nesignalizuje žiaden závažný exces. Zdôrazňujúc okolnosti danej veci, nemožno striktno uzavrieť, že by takýto postup vyústil do protiústavnosti, resp. nespravodlivosti výroku o trovách, keďže ide dielčie konanie, ktoré je v podstate druhotným aspektom konania.

21. Ústavný súd v tejto súvislosti pripomína, že nie je a ani nemôže byť ďalšou opravnou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva a že jeho úlohou nie je nanovo vyhodnocovať skutkové a právne okolnosti prípadu a nahradiť závery všeobecných súdov svojím vlastným názorom, ale presvedčiť sa, že závery všeobecných súdov nie sú prejavom svojvôle, ktorá by mohla mať za následok porušenie práv sťažovateľov.

22. Ako už bolo uvedené, v okolnostiach tohto prípadu nemožno závery okresného súdu týkajúce sa vecí samej, ale ani závery vzťahujúce sa k výroku o trovách konania vyhodnotiť ako svojvoľné či nedostatočne odôvodnené, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti.

23. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Bratislave (detašované pracovisko) 4. augusta 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu